

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Запорізької обласної
державної адміністрації

К.І. Брить
« 10 » квітня 2017 р.

ТИПОВА ПРОГРАМА загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях

ПОГОДЖЕНО

Директор департаменту з питань
цивільного захисту населення
обласної державної адміністрації

В.В. Шдея

« 10 » квітня 2017 р.

ПОГОДЖЕНО

Начальник ГУ ДСНС України у
Запорізькій області
генерал-майор служби цивільного
захисту

О. М. Лепський

« 10 » квітня 2017 р.

ПОГОДЖЕНО

В.о. начальника Навчально-
методичного центру цивільного
захисту та безпеки життєдіяльності
Запорізької області

В.В. Гарькушка

« 10 » квітня 2017 р.

Запоріжжя
2017

ТИПОВА ПРОГРАМА

загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях

Обсяг часу на вивчення навчального матеріалу - до 22 годин.

Укладачі програми: Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Запорізької області

I. Загальні положення

1.1. Типова програма загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях (далі - Програма) розроблена відповідно до Кодексу цивільного захисту України та постанови Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. N 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» з метою встановлення рекомендованого змісту різних форм навчання, а також навчального часу на їх проведення.

1.2. В процесі вивчення Програми рекомендується:

- ознайомлення із завданнями та особливостями організації заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації;

- вивчення основних способів захисту працівників від уражаючих факторів надзвичайних ситуацій (НС) з урахуванням особливостей виробничої діяльності;

- ознайомлення з інформацією, що міститься в планах реагування на НС, про дії в умовах загрози або виникнення НС;

- набуття практичних вмінь щодо користування засобами індивідуального і колективного захисту, первинними засобами пожежогасіння і сприяння проведенню рятувальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації НС;

- оволодіння навичками з надання першої допомоги потерпілим.

II. Обсяг засвоєних знань та вмінь за Програмою

2.1. У результаті проходження навчання за Програмою працівники повинні **знати:**

- основні небезпечні виробничі фактори, техногенні та природні небезпеки, що ймовірні для місця розташування підприємства, установи та організації;

- основні принципи функціонування об'єктової системи цивільного захисту, організацію оповіщення про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації;

-засоби індивідуального та колективного захисту, порядок і правила користування ними;

-обов'язки і дії працівників під час загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій згідно із планами реагування на НС;

-способи та засоби запобігання пожежам та вибухам, типові дії працівників при їх виникненні, способи застосування первинних засобів пожежогасіння;

-побутові дозиметричні прилади, їх призначення та особливості користування ними;

-заходи щодо сприяння проведенню на підприємстві, в установі та організації аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт в умовах виникнення НС.

2.2. У результаті проходження навчання за Програмою працівники повинні **вміти:**

-запобігати створенню умов, що можуть привести до виникнення НС;

-чітко діяти за сигналами оповіщення, практично виконувати заходи згідно із планами реагування на НС;

-користуватися засобами індивідуального і колективного захисту, первинними засобами пожежогасіння;

-сприяти проведенню аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт в умовах виникнення НС;

-дотримуватися режимів радіаційного захисту;

-надавати медичну допомогу потерпілим в наслідок НС.

2.3. За підсумками навчання за Програмою рекомендується формування психологічної готовності до адекватних дій в умовах стресового впливу уражаючих чинників НС.

III. Навчальний план

№ з/п	Найменування розділу	Форма навчання, години		
		курсове навчання	індивідуальне навчання	спеціальні об'єктові навчання, тренування
1	2	3	4	5
Теоретична підготовка				
1	Основні способи захисту і загальні правила поведінки в умовах загрози та виникнення НС	1	5	-
2	Надання першої допомоги потерпілим	1	1	-
3	Організація заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації	1	2	-

1	2	3	4	5
4	Перевірка знань	1	-	-
Усього		4	8	12
Практична підготовка				
	Протипожежні тренування	-	-	2
	Спеціальне об'єктове навчання (тренування) з питань цивільного захисту	-	-	до 8
Усього		-	-	до 10
Разом		4	8	до 22

IV. Тематика та зміст тем за розділами програми

Теоретична підготовка

4.1. Основні способи захисту і загальні правила поведінки в умовах загрози та виникнення НС.

4.1.1. Тема 1. Основні способи захисту і загальні правила поведінки в умовах загрози та виникнення НС.

Основні поняття про НС. Порядок отримання інформації про загрозу і виникнення НС. Попереджувальний сигнал «Увага всім!».

Захисні споруди цивільного захисту, їх призначення та облаштування. Порядок заповнення захисних споруд та правила поведінки працівників, які укриваються в них.

Принцип дії, індивідуальний підбір та правила користування протигазами, респіраторами. Медичні засоби, що входять до індивідуальних аптечок та їх призначення. Індивідуальний перев'язочний пакет. Індивідуальні протихімічні пакети.

Евакуація, порядок її проведення, правила поведінки та обов'язки евакуйованих працівників.

4.1.2. Тема 2. Правила поведінки працівників під час НС природного характеру.

Правила поведінки і дії працівників при землетрусах.

Безпечні дії працівників у разі виникнення геологічних НС (пов'язаних із зсувами, обвалами або осипами, осіданням земної поверхні, карстовими провалами або підтопленням).

Особливості негативного впливу гідрометеорологічних НС. Правила безпечної поведінки у разі їх виникнення.

Основні причини виникнення та особливості пожеж у природних екологічних системах. Правила поведінки та заходи безпеки у разі їх виникнення.

4.1.3. Тема 3. Безпека працівників під час радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості. Режими радіаційного захисту.

Ядерні установки та джерела іонізуючого випромінювання. Особливості радіаційного впливу на людину. Поняття про дози опромінення людини. Променева хвороба.

Побутові дозиметричні прилади, їх призначення та особливості користування.

Режими радіаційного захисту. Санітарна обробка працівників. Дезактивація приміщень, обладнання, техніки, виробничої території тощо.

4.1.4. Тема 4. Правила поведінки працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин.

Характеристики основних небезпечних хімічних речовин. Особливості їх впливу на організм людини. Наслідки аварій з викидом небезпечних хімічних речовин.

Загальні правила поведінки та дії працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин.

Проведення заходів з ліквідації наслідків аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Дегазація приміщень, обладнання, виробничої території тощо.

4.1.5. Тема 5. Вибухо- та пожежонебезпека на виробництві. Рекомендації щодо дій під час виникнення пожежі.

Основні поняття вибухобезпеки виробництва. Небезпечні фактори вибуху і захист від них. Правила поведінки при виявленні вибухонебезпечних предметів.

Стисла характеристика пожежної безпеки підприємства, установи, організації. Протипожежний режим на робочому місці. Можливість виникнення та (або) розвитку пожежі. Небезпечні фактори пожежі.

Дії працівників у разі загрози або при виникненні пожежі. Гасіння пожежі. Засоби пожежогасіння, протипожежне устаткування та інвентар, порядок та правила їх використання під час пожежі.

4.1.6. Тема 6. Правила поведінки і дії в умовах масового скупчення людей та в осередках інфекційних захворювань.

Безпека при масових скупченнях людей. Психологія натовпу. Правила безпечної поведінки у місцях масового перебування людей та у разі масового скупчення людей.

Поширення інфекційних хвороб серед населення. Джерела збудників інфекцій. Основні механізми передавання збудників інфекцій.

Режимно-обмежувальні заходи (посилене медичне спостереження, обсервація, карантин). Правила поведінки в осередках інфекційних захворювань, особиста гігієна в цих умовах.

Основні напрямки профілактики інфекційних хвороб. Методи і засоби дезінфекції, дезінсекції, дератизації. Основні дезінфекційні засоби.

4.2. Надання першої допомоги потерпілим.

4.2.1. Тема 1. Порядок і правила надання першої допомоги при різних типах ушкоджень.

Основні правила надання першої допомоги в невідкладних ситуаціях. Проведення первинного огляду потерпілого. Способи виклику екстреної медичної допомоги.

Ознаки порушення дихання. Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Проведення штучного дихання. Ознаки зупинки роботи серця. Проведення непрямого масажу серця.

Перша допомога при ранах і кровотечах. Способи зупинки кровотеч. Правила та прийоми накладання пов'язок на рани.

Перша допомога при переломах. Прийоми та способи іммобілізації із застосуванням табельних або підручних засобів.

4.2.2. Тема 2. Порядок і правила надання першої допомоги при ураженні небезпечними речовинами, при опіках тощо.

Невідкладна та перша допомога при отруєннях чадним газом, аміаком, хлором, іншими небезпечними хімічними речовинами.

Перша допомога при хімічних та термічних опіках, радіаційних ураженнях, втраті свідомості, тепловому та сонячному ударах.

Правила надання допомоги при утопленні.

Способи і правила транспортування потерпілих.

4.3. Організація заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації.

4.3.1. Тема 1. Забезпечення виконання на підприємстві, в установі та організації завдань з цивільного захисту

Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту. Організаційна структура управління цивільним захистом підприємства, установи, організації. Об'єктові комісія з питань НС та евакооргани.

Відомості щодо об'єктових спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту. Відомча та добровільна пожежна охорона. Аварійно-рятувальне обслуговування підприємств, установ, організацій. Система керівництва рятувальними роботами, координація дій виробничого персоналу та залучених підрозділів і служб, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Права і обов'язки працівників у сфері цивільного захисту. Сприяння проведенню аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків НС у разі їх виникнення. Заходи життєзабезпечення постраждалих та соціального захисту і відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок НС.

4.3.2. Тема 2. Виконання заходів захисту та дії працівників згідно з планами реагування на НС

Об'єктовий план реагування на НС (інструкція щодо дій персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення НС). Прогнозовані природні загрози, територіальне розміщення потенційно небезпечних об'єктів,

небезпечні виробничі фактори, характерні причини аварій (вибухів, пожеж тощо) на виробництві.

Об'єктова система оповіщення працівників. Дії персоналу щодо аварійної зупинки виробництва. Виведення працівників з небезпечної зони, порядок забезпечення їх засобами індивідуального захисту, місця розташування можливих сховищ, шляхи евакуації.

Інформування працівників щодо розвитку НС, місць розгортання і маневрування аварійно-рятувальних сил, залучення необхідних ресурсів, технічних і транспортних засобів, координації дій з населенням та заходів безпеки в зоні НС.

V. Зміст практичних форм навчання за Програмою практична підготовка

5.1. Тренінги необхідних дій в умовах НС проводяться під час курсового або індивідуального навчання шляхом виконання індивідуальних завдань або групових занять з метою формування та/або відпрацювання умінь та навичок користування засобами індивідуального захисту та засобами пожежогасіння, дотримання правил поведінки під час проведення евакуації, проведення серцево-легеневої реанімації та інших способів надання першої допомоги потерпілим.

5.2. Тренування з питань цивільного захисту та протипожежні тренування є спрощеними за організацією та скорочені за часом і обсягом злагожені навчальні заходи, що спрямовані на вирішення завдань запобігання, мінімізації або ліквідації наслідків НС на підприємстві, в установі або організації в умовах, максимально наближених до обстановки, що може бути спричинена небезпечною подією або сукупністю небезпечних подій та явищ.

Тренування проводяться з метою практичного відпрацювання, закріплення та перевірки умінь та навичок виконання працівниками дій щодо запобігання можливих НС та дій у разі виникнення НС, насамперед дій за сигналами оповіщення, користування засобами індивідуального захисту та засобами пожежогасіння, способів рятування людей, надання першої допомоги потерпілим, порядку евакуації людей і матеріальних цінностей, взаємодії з аварійно-рятувальними підрозділами та медичними працівниками.

5.3. Спеціальні об'єктові навчання з питань цивільного захисту є єдиним комплексом навчальних заходів, спрямованих на вирішення завдань цивільного захисту на підприємстві, в установі або організації в умовах, максимально наближених до НС.

Спеціальні об'єктові навчання проводяться з метою комплексного відпрацювання керівним складом та фахівцями сил цивільного захисту разом з працівниками підприємств, установ та організацій дій з організації та здійснення заходів, передбачених планами реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період, а також виконання ними функцій з питань цивільного захисту.

VI. Перевірка засвоєння працівниками змісту Програми

6.1. Для проведення перевірки засвоєння працівниками змісту Програми наказом керівника підприємства, установи організації створюється комісія з перевірки загальної підготовки працівників до дій у НС, до складу якої обов'язково входить фахівець, діяльність якого пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту.

6.2. Перелік питань для перевірки знань за змістом Програми розробляється комісією з перевірки загальної підготовки працівників до дій у НС і затверджується керівником підприємства, установи, організації.

6.3. Перевірка знань за змістом Програми проводиться шляхом тестування або заліку в усній або письмовій формі та оформлюється протоколом комісії з перевірки загальної підготовки працівників до дій у НС.

Працівники, які показали незадовільний рівень знань за змістом Програми зобов'язані протягом одного місяця пройти повторну перевірку знань.

VII. Перелік навчально-матеріального майна

7.1. Для забезпечення проведення навчання за Програмою використовується матеріально-технічна база підприємства, установи та організації.

7.2. У складі навчально-матеріального майна, повний перелік та кількісні показники якого визначаються керівником підприємства, установи та організації з урахуванням особливостей їх виробничої діяльності та кількості працівників, доцільно передбачати протигази фільтруючий, респіратор, побутовий дозиметричний прилад, вогнегасники, індивідуальну аптечку, навчальні стенди та схеми.

VIII. Перелік нормативних документів

1. Конституція України.
2. Кодекс цивільного захисту України.
3. Закон України від 19 листопада 1992 р. №2801-ХІІ «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
4. Закон України від 24 лютого 1994 р. №4004- ХІІ «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
5. Закон України від 14 січня 1998 р. № 2397- ІІІ «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання».
6. Закон України від 6 квітня 2000 р. № 1645- ІІІ «Про захист населення від інфекційних хвороб».
7. Закон України від 18 січня 2001 р. № 2245- ІІІ «Про об'єкти підвищеної небезпеки».
8. Закон України від 14 жовтня 1992 р. № 2694 - ХІІ «Про охорону праці».
9. Закон України від 16.03.2000 р. № 1550- ІІІ «Про правовий режим надзвичайного стану».
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту».

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 1999 р. № 192 «Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях».
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2002 р. № 1200 «Про затвердження Порядку забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю».
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 443 «Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту».
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841 «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру».
16. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 р. № 819 «Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту».
17. Наказ ДСНС України від 06.06.2014р. № 310 (у редакції наказу ДСНС України 08.08.2014 № 458) «Програма загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях».
18. Наказ Держгірпромнагляду України від 28 грудня 2007 р. № 331 «Про затвердження Правил вибору та застосування засобів індивідуального захисту органів дихання (НПАОП 0.00-1.04-07)»
19. Наказ МНС України від 2 квітня 2004 р. № 152 «Про затвердження Правил експлуатації вогнегасників (НАПБ Б.01.008-2004)».
20. Наказ МВС України від 30 грудня 2014 р. № 1417 «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні».
21. Наказ Держспоживстандарту України від 10 жовтня 2010 р. № 457 «Класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010»
22. ДСТУ 2272-2006. Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять. - Вид. офіц. - На заміну ДСТУ 2272-93; Чинний від 01.10.2006. - К.: Держспоживстандарт України, 2007. - III, 28 с.
23. ДСТУ 3891-99. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Терміни та визначення основних понять. - Введ. 2000.01.01. - Офіц. вид. - К.: Держстандарт України, 1999. - III, 21 с.
24. ДСТУ 5058:2008. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. Основні положення. - Вид. офіц. - Чинний від 2010.01.01. - К.: Держспоживстандарт України, 2009. - III, 10 с.